

Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Problems and Solutions Regarding Expanding Pre-School Education

Yazar(lar)

Ceylan ZİYTAK

Zübeyde Hanım Anaokulu/ Yenişehir/ /Diyarbakır /TÜRKİYE
Ceylinceylin362@gmail.com

Hüseyin Gürcan KANAT

Alitaş İlkokulu/Ergani/Diyarbakır/TÜRKİYE
akkanat2003@gmail.com

Mehmet GEDİKOĞLU

Gökkuşluğu Anaokulu/Kayapınar/Diyarbakır/TÜRKİYE
mehmetgedikoglu89@gmail.com

Mehmet Deniz AKIN

Esmâ Ocak Anaokulu/Kayapınar/Diyarbakır/TÜRKİYE
mehmet_deniz_akin@outlook.com

Yayın Bilgisi

Çalışma Türü: Araştırma makalesi

Geliş Tarihi:10 Aralık 2021

Kabul Tarihi:28 Aralık 2021

Cilt-Sayı:2(3)

Atf

Ziytak, C. Kanat, H. G. Gedikoğlu M. ve Akın, M. D. (2021). “Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 34-45

Öz

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik yaşanan problemleri tespit etmek ve çözümler geliştirmektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır merkez ilçelerine bağlı resmî bağımsız anaokullarında ve anasınıfı bulunan okullarda çalışan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik sorunlar ve çözüm önerilerini belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Tesadüfi yöntemle seçilmiş okul öncesi öğretmenleri arasından gönüllülük esasına göre görüşme formu uygulanmıştır.

Yapılan çalışmanın sonucunda katılımcılar, okulların bütçe problemleri okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik sorunların başından gelmektedir. Katılımcı öğretmenlerin çoğunluğu, ailelerin okul öncesi eğitime yeterince destek vermemesi ve ilgi göstermemesi nedeniyle, eğitim sürecinde bir takım problemler yaşadığını ifade etmektedirler. Aynı zamanda “öğretmenler, okul öncesi eğitim sürecinde yaşanan problemlerin çözümüne yönelik olarak okul öncesi eğitimin finansmanının devlet tarafından karşılanması, ailelerin bilinçlendirilmesi ve okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gerektiğine yönelik birtakım önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Eğitimin Sorunları, Zorunlu Eğitim, Okul Öncesi Öğretmeni.

Abstract

The aim of this research is to identify the problems experienced in the dissemination of preschool education and develop solutions according to the views of preschool teachers. The study group of the research consists of 20 preschool teachers working in public independent kindergartens and schools with kindergartens in Diyarbakır central districts in the 2020-2021 academic year. The research is a qualitative study to determine the problems and solution proposals for the dissemination of pre-school education. The interview form was applied on a voluntary basis among the pre-school teachers selected by the random method.

As a result of the study, the participants stated that the budget problems of the schools are at the beginning of the problems related to the dissemination of pre-school education. Majority of the participating teachers state that they have some problems in the education process because families do not give enough support and do not show interest in pre-school education. At the same time, “teachers made some suggestions for the solution of the problems experienced in the pre-school education process, that the financing of pre-school education should be covered by the state, awareness of families should be raised and pre-school education should be included in the scope of compulsory education.

Keywords: Preschool Education, The Problems of Preschool, Compulsory Education, Preschool Teacher.

1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitimi; çocukluk döneminin en kritik ve belirleyici yıllarını içine alan bir dönemi ifade etmesi ve bu yaş çocuklarının zihinsel, sosyal, psikolojik ve kişilik gelişim özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun, zengin uyarıcılar barındıran çevre olanakları sağlayan tüm gelişim alanlarını en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Aygül Yalçın ve Yalçın, 2018). Okul öncesi okul çocuğunun yaşamına ciddi olumlu etkilerde bulunmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarına giden çocuklar geleceğe daha emin adımlar atarak daha çok başarı elde etmektedirler (Akan, 2013). Örgün eğitim, okulöncesi eğitimden lisansüstü eğitimine kadar devam eden sürece denir (Gündoğan, 2002).

Örgün eğitimin bir oldukça önemli bir kademesi olan okulöncesi eğitim süreci, çocuğun doğumundan temel eğitime başladığı aşamaya kadar geçen süreci kapsayan çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; fiziksel, psikomotor, sosyal ve duygusal, zihinsel ve dil açısından gelişimlerinin önemli ölçüde sağlandığı, ailelerde ve okullarda verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği eğitim süreci olarak açıklanabilir (Aral, Kandır ve Yasar, 2000).

Okul öncesi eğitim çocuğun temel yapı taşlarının atıldığı en kritik dönemdir. Çocuklar dil gelişimi, motor gelişimi, öz bakım gelişimi gibi birçok gelişim kavramını okul öncesi eğitimle kazanmaktadır. Bu açılarından okul öncesi eğitim çocuk için çok büyük anlam ifade etmektedir (Ramazan, 2007). Öğretmenler çocuğa model olarak dil gelişimine katkı sunar, dilini doğru kullanmasına yardım eder ve tekerlemeler, şarkılar öğretmekle bunu kalıcı hale getirmesini sağlar. Dil gelişiminin yanında motor gelişimini de oyunlar oynatarak, spor yaptırarak, boyama etkinliği yaptırarak vs. destekler (AÇEV, 2007).

Aynı şekilde öz bakım becerileri kazanmasını sağlar. Sosyal-duygusal denge kurmasına yardımcı olur. Bu açılarından bakıldığında da okul öncesi eğitiminin ne kadar önemli olduğunu görüyoruz (Haktanır, 2007). Öte yandan okul öncesi eğitiminde bir takım problemlerin olduğu bilinmektedir (Ardıç, 2011).

Yapılan çalışmalarda dile getirilen problemler; 4-6 yaş grubuna ağırlık verilen tek eğitim modeli, eğitime erişimde hedef kitleye ulaşılamaması, bölgesel farklılıklar, malzeme eksiklikleri ve öğretmen yetersizlikleri şeklinde sıralanmaktadır (Kök, ve Ark. 2007). Bu araştırmada okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik sorunlar ve çözüm önerilerinin belirlenmesidir. Bu bağlamda öğretmen görüşleri;

1. Eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına etkileri nelerdir?
2. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında velilerle ilgili yaşanan sorunlar nelerdir?
3. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında maddî kaynaklı sorunlar nelerdir?
4. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında yönetsel sorunlar nelerdir?
5. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında okul personelinin niteliği ve niceliği ile ilgili sorunlar nelerdir?

6. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında yasal düzenlemeler/mevzuata ilişkin sorunlar nelerdir?

7. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik sorunları ve çözüm önerilerini belirlemeye yönelik nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma tekniklerinin öne çıkan özellikleri doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Miles ve Huberman (1994)'e göre veri analiz süreci üç ana bölümden oluşur: a) Verinin işlenmesi, b) Verinin görsel hale getirilmesi, c) Yorumlama, karşılaştırma ve teyit etme. İçerik analizi ise dört aşamada yapılır: a) Verilerin kodlanması, b) Temaların bulunması, c) Kodların ve temaların düzenlenmesi, d) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması. Nitel verilerin analizi konusunda farklı yaklaşımlar olmakla birlikte, uygulamalarda temel olarak verilerin ortaya çıkarılması ve temalandırılması konusunda görüşler birleşmektedir. Bu çalışmada okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik sorunları ve çözüm önerilerini belirleme ile ilgili görüşlerini ortaya koymayı amaçlandığı için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen görgül bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin kullanılmasının nedeni araştırmanın amacına uygun olarak, görüşülen araştırmacıların tecrübelerinden faydalanarak onun iç dünyasını ortaya çıkarmaktır (Patton, 2002). Araştırmada kullanılan görüşme soruları araştırmacılar tarafından ilgili alan yazının taraması yapılarak hazırlanmış ve beş uzman tarafından kapsam geçerliliği gözden geçirilmiş sorulardan oluşturulmuştur. Görüşme formlarına katılımcılar ilgili sorulara cevaplarını yazılı olarak bildirmişlerdir. Görüşme formunda üç tane soru yer almaktadır. Bu sorular şunlardır: "Eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?, Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında öğretmenlerin velilere ilişkin görüşleri nelerdir?, Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında maddî kaynaklı sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?, Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında yönetimsel sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?, Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında okul personelinin niteliği ve niceliği ile ilgili sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?, Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde öğrencilerden kaynaklı yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?, Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?"

2.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Diyarbakır ili merkez ilçelerindeki ana okullarda öğretmen olarak çalışan 20 kişiden oluşmaktadır. “*Araştırmada nitel araştırma yöntemine uygun amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır*” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 108).

Tablo.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişkenler	Değerler	N	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	4	20
	Kadın	16	80
Sınıf Öğrenci Sayısı	1-9	15	75,0
	10-18	4	20,0
	19 ve üstü	1	05,0
Mesleki Kıdeminiz	1 ve 5 yıl arası	18	90,0
	6 ve 10 yıl arası	1	05,0
	11-15 yıl arası	1	05,0
	16 yıl ve üstü	-	-

Katılımcıların 4’ü (%20,0) erkek, 16’sı (%80,0) kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların öğretmenlerin sınıf öğrenci sayılarını değerlendirdiğimizde 15’i (%75,0) 1-9 arası öğrenci, 4’ü (%20,0) 10-18 arası öğrenci, 1’i (%05,0) 18 ve üstü öğrencisi olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 18’i (%90,0) 1- 5 yıl, 1’i (%05,0) 6 - 10 yıl, 1’i (%05,0) 11-15 yıl mesleki kıdeme sahipken, 16 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip olan öğretmen bulunmamaktadır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın çalışma grubu Diyarbakır ili merkez ilçelerindeki ana okullarda çalışan 20 öğretmene uygulanan görüşme formuyla elde edilmiştir. Öğretmenler görüşme formlarına düşüncelerini yazılı olarak aktarmışlardır. Daha sonra bu formlar araştırmacı tarafından, olduğu gibi bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu formlar üzerinden gerekli kodlamalar yapılmıştır. Elde edilen bu verilerin analizinde ise betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma verilerinin sunumunda katılımcılara verilen kodlardan yararlanılmış ve bazı görüşlerden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlar desteklenmiştir. Bu araştırmada kodların ve kategorilerin elde edildiği öğretmenlerin görüşlerinden bire bir alıntı yapılarak ‘geçerlilik’ sağlanmıştır. Veri seti okunarak anlamlı birimler bulunmuş, kodlamalar yapılmış ve geçici temalar oluşturulmuştur. Temalar elde edilen veriler sonucunda oluşturulmuştur. Kavramsal kodlama da görüşülen bireylerden elde edilen verilere dayanılarak yapılmıştır. Yedi tema belirlenmiştir. Belirlenen kodlar daha sonra bu temalara göre düzenlenmiştir. Bu aşamadan sonra veriler tekrar bu tema ve kodlara göre düzenlenmiş ve kesinleştirilmiştir. Veri analizinin son aşamasında ise elde edilen bulgular açıklanmış, yorumlar ve sonuçlar sunulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 2. Eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri

S.N. 1. Eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına etkilerine dair bulguları (Öğretmen görüşlerine göre kategoriler)	f
1 Pilot uygulama ile birlikte öğrenci talebi artmasını sağlamıştır.	4
2 Pilot uygulama ile birlikte öğrenci sayısı azalmıştır	2
3 Okul öncesi eğitim politikaları ile okullaşmaya etkisi oldu	8
4. İlkokula hazır olmadan başlayan çocuklarda okul kaygısı oluştu	2
5. 4+4+4 Sistemi çerçevesinde velinin anasınıfına olan ilgisinin artmasını sağlamıştır	4

(*Ö; Kodlanmış Öğretmen)

Eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına etkileri ile ilgili olarak katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 2 oluşturulmuştur. Görüşme yapılan öğretmenler “Eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına etkileri sorusu ile alakalı “Okul Öncesi Eğitim Politikaları İle Okullaşmaya Etkisi Oldu” şeklinde görüşlerinin ön planda olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bazı katılımcılar göre pilot uygulama ile birlikte öğrenci talebinin artmasını sağladığını aktarmışlardır. Buna ilave olarak katılımcılar özellikle eğitimde fırsat eşitliğine hizmet ettiğini, okul öncesi eğitimi verilen öğrencilerde donanımın daha kalıcı ve verimli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin kodlanmış Eğitim politikalarının okul öncesi eğitim uygulamalarına etkileri nelerdir? Sorusuna ait 20 frekans kaynağı olduğu görülmektedir. Katılımcıların kendi ifadelerinden bazı örnekler kategorik olarak sırayla aşağıda verilmiştir.

“Tüm bu eğitim politikalarının iyileştirmekten çok deneme tahtasına çevirdiklerini düşünüyorum sürekli değişimler oluyor. Daha okullar hazır olmadan uygulama için, zorunlu oldu yazısı geliyor sonra aidat isteniyor gerekli personel sağlanmıyor aileler ve çalışanlara sağlıklı bilgi aktarımı yapamayınca kronik problemler ortaya çıkıyor. Yeterli bilgi sahibi olmayan velilerde çocuklarını göndermiyor.” (Ö2)

“4+4+4 eğitim sistemiyle beraber birçok veli okul öncesi eğitimin zorunlu olmamasıyla ve ekstradan maliyet gerektirdiğinden ihtiyaç olarak görmemektedirler. Ve tüm bu durum ailelerin çocukları direk 1. Sınıfa kaydetmesi çocukların akranlarına göre gerek akademik gerek diğer alanlarda uyumu zorlaştırmıştır. Tüm bunlara genel olarak bakıldığında akademik başarıyı düşürdüğünü ifade edebiliriz.” (Ö5)

“Okula gelmeyen öğrencilere herhangi bir cezai işlem veya yaptırım uygulanmaması devam problemleri ortaya çıkarmıştır. Bakanlığın öğrencinin devamı ile alakalı bir çalışması var ama bunun bir an önce uygulanması lazım öğrenci devam zorunlu olduğu takdirde takibi mutlaka yapılması gerekiyor. Pilot uygulama ile birlikte öğrenci talebi artmasını sağladığını görmekteyiz ama bu konu ile alakalı kat edeceğimiz daha birçok yolumuz olduğuna inanıyorum.” (Ö13).

Yukarıda ifade edilen öğretmen görüşleri değerlendirildiğinde okul öncesi eğitimin fırsat eşitliğine hizmet ettiğini, okul öncesi öğrencilerin okul çatısı altında verilen eğitimlerin daha kalıcı ve verimli olduğunu genel olarak ifade edilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenler

eğitim politikaların kısa vadede değişmesi bazı problemleri beraberinde getirdiğini dile getirmişlerdir.

Tablo 3. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında öğretmenlerin velilere ilişkin görüşleri

<i>S.N. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında velilerle ilgili yaşanan sorunlarına dair bulgular (Öğretmen görüşlerine göre kategoriler)</i>	<i>f</i>
1 Eğitim sürecinde öğretmene müdahalenin fazla olması	7
2 Öğretmenlerden beklenti ve taleplerin fazla olması	6
3 Velinin ilgisiz olması	2
4 Öğretmene bakıcı muamelesi yapılması	6

Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında velilerle ilgili yaşanan sorunlar ile ilgili olarak katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda Tablo 3 oluşturulmuştur. Görüşmeye katılan öğretmenlerin okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında velilerle ilgili yaşanan sorunlara yönelik görüşleri değerlendirildiğinde öğretmenler velilerin tamamına yakını olumsuz tutum sergilediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin 7 kişi; “Eğitim sürecinde öğretmene müdahalenin fazla olması”, derken 6’sı; “Öğretmenlerden beklenti ve taleplerin fazla olması” görüşünü belirtmiştir.

Genel olarak elde ettiğimiz bilgiler ışığında öğretmenlerin öğrenci velileri ile meydana gelen problemlerin temel sebebinin velinin okul öncesi eğitimin önemini farkında olmamasından kaynaklandığını görmekteyiz. Öğretmenlerin 7 adet farklı kodlanmış, Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında velilerle ilgili yaşanan sorunları görülmektedir. Katılımcıların kendi ifadelerinden bazı örnekler kategorik olarak sırayla aşağıda verilmiştir.

“Eğitim öğretim sürecinde öğrencilerden çok veliler ile ilgileniyoruz sürekli aileler eğitime sürecine müdahale ediyor. Her bir veli her gün farklı bir şey ile çıkıyor karşımıza sürekli memnuniyetsiz bir durum söz konusu veli katılımı gereken durumlarda da hiç orali olmuyorlar tüm bunlar ister istemez strese neden oluyor.” (Ö5).

“Öğretmene bir bakıcı gözüyle bakılmaktadır.” (Ö1).

“Ebeveynler çocuklarını çok ihmal ediyorlar evde herhangi bir vakit geçirmediğinden dolayı çocuk sürekli ya bilgisayar başında ya da televizyon karşısında vaktini geçiriyor. Ve bundan dolayı eğitim sadece okulda kalıyor.” (Ö18) Şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında maddî kaynaklı sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri

<i>S.N. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında maddî kaynaklı sorunlara yönelik bulgular (Öğretmen görüşlerine göre kategoriler)</i>	<i>f</i>
1 Aidatların düzenli ve tam ödenmemesi	5
2 Yardımcı personel alımı yapılamaması	4
3 Öğrencinin beslenme ihtiyacının okul tarafından karşılanamaması	5
4 Kırtasiye ihtiyaçlarının karşılanamaması	3

5 Sınıf demirbaşlarının yenilenememesi

5

Öğretmenlerin 5 adet farklı kodlanmış, Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında maddi kaynakla ilgili yaşanan sorunlar görülmektedir. Katılımcıların kendi ifadelerinden bazı örnekler kategorik olarak sırayla aşağıda verilmiştir.

“İlçe milli eğitim müdürlüğünden gelen bir takım kırtasiye malzemeleri geliyor ama çok yetersiz.” (Ö5)

“Velilerden aidat topluyorum bununda karşılığı tam olmamakta.” (Ö10).

“Bakanlıktan ödenek gelmiyor. Bundan dolayı maddi kaynaklı problemler çıkmaktadır.” (Ö19).

Tablo 5. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında yönetsel sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri

S.N. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında yönetsel sorunlara yönelik bulgular (Öğretmen görüşlerine göre kategoriler)	f
1 Öğretmen üzerindeki idare baskısının fazla olması	6
2 İdarenin veliyi memnun etme odaklı davranması	5
3 Önemli günler dışında okul öncesi öğretmenleriyle işbirliği yapılmaması	3
4 Yöneticilerin anasınıfına yeterli desteği sağlamamaları	5

Öğretmenlerin 19 adet kodlanmış oldukları ifade bulunmaktadır. Katılımcıların kendi ifadelerinden bazı örnekler kategorik olarak sırayla aşağıda verilmiştir.

“Sorsanız sürekli okul öncesi eğitimi desteklediğini ifade ediyorlar ancak her zaman geri plana atıldığını görüyoruz. İdarecilerin okul öncesi ile alakalı fazla bilgiye sahip olmaması sürekli bir baskı altında çalışmak zorunda kalıyoruz. Özellikle idareden istediğimiz gerek personel isteği gerek diğer hususlar noktasında gereksiz görülebiliyor ve tüm bunlar ister istemez motivasyonumuzu düşürmektedir.” (Ö19).

“İdarecilerin okul öncesi eğitimin önemi konusunda farkındalığı ve önemini ne kadar ciddiye alıyorsa yapılan işte o kadar ciddiye alınıyor. İdarenin sürekli öğretmeni geri plana atarak veliyi memnun etme odaklı davrandığında zaten istenilen hedefe ulaşamıyor. İlkokuldaki yöneticilerin alan dışı olması anasınıfı dışında yapılacak herhangi bir işin çok olması anasının unutulmasına sebep oluyor ihtiyaç duyulduğunda herhangi bir desteği göremiyoruz maalesef.” (Ö8).

“İdareciler genel olarak belirli gün etkinliklerinde her türlü desteği sağlıyorlar ama onun dışında idarecileri maalesef göremiyoruz. Anasınıfı okulu genellikle ilköğretim bünyesinde olduğundan dolayı işlerliği bakımından bir takım sıkıntılara yol açıyor.” (18)

Tablo 6. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında okul personelinin niteliği ve niceliği ile ilgili sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri

S.N. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında okul personelinin niteliği ve niceliği ile ilgili sorunlara dair bulgular (Öğretmen	f
---	---

görüşlerine göre kategoriler)	
1 Yardımcı personel sayısının yetersiz olması	6
2 Rehber öğretmen eksikliği	4
3 Yardımcı personelin niteliksiz olması	3
4 Yardımcı personelin okulun diğer işleriyle de ilgilenmesi	3

Öğretmenlerin 16 adet farklı kodlanmış görüşü genel olarak personel niteliği ile ilgili sorun yaşandığını göstermektedir. Katılımcıların kendi ifadelerinden bazı örnekler kategorik olarak sırayla aşağıda verilmiştir.

“Okulumuzda üç tane İŞKUR’dan iki tane de hizmet alımı ile gelen iki toplamda beş yardımcı personelimiz olmasına rağmen sanki hiç yokmuş gibi işleri yürütüyoruz. Eğer öğrenci merkezli bir eğitim isteniyorsa her sınıfta birer tane yardımcı öğretmen olması gerekir diye düşünüyorum. Okulların belli sayıya ulaştıktan sonra rehber öğretmen verilmesi değil her bir öğrenci değerlidir anlayışıyla bütün okullara rehber öğretmeni verilmelidir. Sınıfımızdaki çocukların herhangi bir problem yaşadığımızda rehber öğretmenin desteğiyle çok kısa sürede bu problemi aşıyoruz.” (Ö20).

“Okul öncesi dönemde okulda yapılan etkinlikler ve bu etkinlikler sonucunda öğretmen tarafından verilen pekiştireçlerle birlikte çocuğun kendine olan öz güveni artmaktadır. Tüm bunların sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için yardımcı personele ihtiyaç duyulmaktadır.” (Ö1).

“Yardımcı personeli yok geleninde maalesef bir katkısı yok bir tane hizmetli var ama sadece anasınıfı ile ilgilenmiyor biz gittikten sonra temizliği yapıyor, kahvaltı yapıldıktan sonra kendim sınıfı zamanım olduğu kadar temizliyorum sonra etkinliğe devam ediyorum.” (Ö15)

Tablo 7. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimde öğrencilerden kaynaklı yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri

S.N. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında yasal düzenlemeler/ mevzuata ilişkin sorunlara dair bulgular (Öğretmen görüşlerine göre kategoriler)	f
1 Öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle eğitim sürecinde problem yaşanması	5
2 Kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda tek öğretmenin yetersiz kalması	8

Öğretmenlerin 13 adet kodlanmış oldukları ifade bulunmaktadır. Katılımcıların kendi ifadelerinden bazı örnekler kategorik olarak sırayla aşağıda verilmiştir.

“Çocuk sayısının fazla olması hatta bu köylerde ayrı bir problem öğrenciler ile birebir ilgilenme noktasında sıkıntı yaşıyorum bundan dolayı çocukların gelişimlerini takip etmekte yetersiz kaldığımı düşünüyorum. Kaynaştırma öğrencisi olan sınıflardan tek başıma üstesinden gelemiyorum en azından kaynaştırma öğrencisi olduğunda muhakkak yardımcı öğretmen

olması gerekiyor veya bakanlığın bunu zorunlu yapması gerekiyor bir takım çalışmalar yapması lazım.” (Ö6)

“Eğitim sürecinde çocuklar arasında gelişim ile alakalı bazı gerilikler oluyor yaşlarıyla uyumlu gelişim göstermiyorlar aile konusunda hiç destek alamayınca problemler büyüyor en ufak mesela kalem tutmayı bilmeyen bir öğrenciye daha fazla zaman ayırmam gerekirken ayıramıyorum.” (Ö20)

Tablo 8. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin öğretmen görüşleri

<i>S.N. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında sorunlara yönelik çözüm önerilerine dair bulgular (Öğretmen görüşlerine göre kategoriler)</i>	<i>f</i>
1 Okul öncesi eğitim zorunlu olmalı	11
2 Veliler bilinçlendirilmeli	3
3 Bağımsız anaokulları yaygınlaştırılmalı	2
4 Okullardaki fiziki ve maddi eksiklikler giderilmeli	4
5 Okullardaki personel eksiklikleri giderilmeli	1

Öğretmenlerin 21 adet farklı kodlanmış okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında sorunlara yönelik çözüm önerileri görülmektedir. Katılımcıların kendi ifadelerinden bazı örnekler kategorik olarak sırayla aşağıda verilmiştir.

Ö7 kodlu öğretmen *“Her şeyden önce okul öncesi eğitimin zorunlu hale gelmesi gerekiyor.” (Ö7)* Diyerek okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasının söz konusu kademeyle zorunlu kılmakla mümkün olabileceğine işaret etmektedir.

Bir başka öğretmen ise okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında velilerin sorun teşkil ettiğini ve daha ziyade bu kapsamda eğitimsel çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmiştir. (Ö5) kodlu öğretmen bu çerçevede görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir. *“Veliler ile alakalı çok sıkıntı çekmekteyim velilerin okul öncesi eğitimle alakalı genel seminer verilebilir veya bu konuyla alakalı bir bilgilendirme yapılabilir bu konuda ilçe milli eğitimin bir takım çalışmalarına ihtiyaç duyduğunu söyleyebilirim.”* Demektedir.

Özellikle okul öncesi düzeyde veli desteğinin oldukça önemli olduğunu ve çocuğun eğitiminde önemli bir paydaş olarak süreci nitelikli kılmada ihmal edilmemesi gerektiğini ifade etmek mümkündür. (Ö3) kodlu okulöncesi öğretmeni ise yaygınlaştırmada *“bağımsız ana okulların yaygınlaştırılması”* hususuna vurgu yapmaktadır. *“Kaliteli eğitim için okul öncesi okulların bağımsız okullar olarak yaygınlaşması gerekiyor çünkü ilkokulları bünyesi altında bir takım kronik problemlere sebep olmaktadır diye düşünüyorum.”*

“Özellikle okulların fiziki ve maddi eksiklerin giderilmesi lazım dönem içerisinde sürekli velilerle tartışmaktayız bu konuda bana göre en önemli husus budur.” (Ö4).

“Personel eksikliği ile alakalı herhangi bir problem olduğunu düşünmüyorum ama personelin bilinçlenmesi ile alakalı ciddi sorunlar var bu konuyla alakalı önceden eğitim verilip okullara gönderilmesi gerekiyor.” (Ö14).

Araştırma bulguları ana hatlarıyla değerlendirildiğinde, katılımcılara göre okul öncesi eğitim programları, eğitim politikaları, idare kısmı, aileler, maddî durumlar, personel, mevzuat ve fiziksel koşullardan kaynaklanan birden fazla problem bulunmaktadır. Bu problemlere çözümüne yönelik olarak ise okullardaki fiziki ve maddi eksiklikler giderilmesi, veli ayağının okula dâhil edilmesi ve personel eksiklikleri giderilmeli gibi önemli önerilerde buldukları görülmektedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde okul öncesi eğitim programına ilişkin olumsuz görüşler ağırlıkta görülmektedir. Programın çocuk odaklı olması olumlu şekilde değerlendirilirken okulun maddi durumlarının yetersiz olması olumsuz olarak görülmektedir. Çalışmada genel olarak öğretmenlerin birbirlerine yakın ifadeler kullandığını görmekteyiz. Öğretmenler genellikle sınıf içi malzemeler ve donanım eksiklikleri, fiziki yetersizlikler ve tüm bu bağlamda öğrenme merkezlerinin oluşturulamaması gibi maddi ve fiziki yetersizlikler nedeniyle bu konuda önemli bir sorun yaşadığını belirttiklerini görmekteyiz. Tükel'in (2017) yılında yaptığı çalışmanın sonucunda fiziki yetersizlikler nedeniyle öğrenme merkezden oluşturulamaması biçim malzeme ve donanım yetersiz oluşu programın uygulaması ile karşılaşılan problemler olarak belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler okul öncesi eğitimin fırsat eşitliğine hizmet ettiğini, okul öncesi öğrencilerin okul çatısı altında verilen eğitimlerin daha kalıcı ve verimli olduğunu genel olarak ifade edilmiştir. Ve aynı zamanda okul öncesi eğitim kurumlarında bir takım fiziki yetersizliklerin olduğu ve bu fiziki yetersizlikler eğitimi sekteye uğrattığını ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularını doğrular ve destekler nitelikte, Kundakçı'nın (2013) bulgularına göre, pilot uygulama sürecinde okullarda/sınıflarda fizikî altyapı yetersizliği nedeniyle sorunlar yaşandığını ifade etmektedir. Bu durum çalışmamızı destekler niteliktedir. Araştırmaya katılan öğretmenler, eğitim öğretim sürecinde öğrencilerden çok veliler ile ilgilenildiğini sürekli aileler eğitime müdahale ettiğini belirttikleridir. Ve tüm bu durum da işleyişi bozduklarını ifade etmişleridir. Kaya (2013) ve Zembat'ın (2012) ebeveynlerin okul öncesi süreci bakıcılık olarak değerlendirmeleri, yeterince bilgi sahibi olmamaları ve okulda verilen eğitimi evde destekleyici sorunlar olarak belirtilmiştir.

Katılımcılar, milli eğitim kurumları zorunlu ve ücretsiz ifadesi ulusal ve uluslararası anlaşmalarda yer almasına rağmen devletin okullarına ayırdığı maddi kaynakların az olmasından dolayı gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak okulların sorunu haline gelmekte ve bu nedenle bazı problemlerin ortaya çıkmasına sebep olduğunu belirttikleridir. Tüm bunlardan dolayı okul yönetimi okulun herhangi bir ihtiyacını karşılamak için velilerden bir takım aidat veya katkı payları toplayarak çözümlenmeye çalışmaktadır. Mesela eğitim öğretim sürecinde öğrencileri kayıtları yapıldığı dönemde kayıt parası alınmayacağına dair bakanlıktan yazılar gelmesine rağmen velilerden bağış adı altında zorunlu bir takım ücretler talep edilmiştir. Öte yandan okullarda elektrik, telefon, gaz, temizlik, güvenlik gibi giderleri karşılayacak maddi kaynak bulamadığını belirtilmişlerdir. Bu bulgular, Atalar'ın (2017) "*okul aile bütçesinin yetersiz oluşu, ailelerin maddi durumlarının kötü olması, bazı ailelerin para vermek istememesi ve ilgili Bakanlığın anasınıfına yeterli ödeneği*" sağlamaması; Ada, Küçükali, Akan ve Dal'ın (2014), "*ailelerin okul öncesi eğitim için aidat vermek istememesi; Aksu, Taylan ve Bekman*" (2002) ile Tok'un (2002), "*öğretmenlerin okul bütçelerinin yetersiz olmasından dolayı araç-gereç alımında sıkıntılar*" yaşadıkları, Sabancı, Altun ve Uçar Altun'un (2018) "*ana sınıfındaki ihtiyaçların karşılanmasında okulun maddi kaynaklarının yetersiz olması, ailelerin ana sınıfı*

eğitim masraflarını ödemekte zorlanması, şeklindeki bulguları ile tutarlık” göstermektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu okul öncesi eğitimde yönetimden kaynaklı sorunlar yaşandığını, ifade etmişlerdir. İdarecilerin okul öncesi eğitimin önemi konusunda farkındalığı ve önemini ne kadar ciddiye alıyorsa yapılan işte o kadar ciddiye alınmaktadır. İdarenin sürekli öğretmeni geri plana atarak veliyi memnun etme odaklı davrandığında zaten istenilen hedefe ulaşamadığını belirtmektedirler. Benzer şekilde, Gündoğan (2002) ile Can ve Serençelik’in (2017) bulgularına göre, okul öncesi eğitim öğretmenlerin okulda alınan kararlara etkili olarak katılım sağlayamadıkları ve bu konuda bazı düzenlemelere ihtiyaç olduğu belirtilmektedirler.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda birtakım öneriler sunulmaktadır.

- Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınmalıdır.
- Okulların direk Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ödenek gönderilmelidir.
- Okulların her türlü fiziki ihtiyaçları karşılanmalıdır.
- Velilere okul öncesi eğitim ile alakalı seminerler verilmelidir.
- Mevcut rehberlik ve denetim sistemi öğretmen görüşlerine geliştirilmelidir.
- Yöneticilere okul öncesi eğitim ile alakalı eğitimler verilmelidir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında alan mezunu kişilerin yönetici olması konusunda teşvikler yapılmalıdır.
- Okul öncesi eğitim kurumlarına gerekli personel sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇEV, (2007). Ekonomik ve Toplumsal Kalkınma için Erken Çocukluk Eğitimi: Önemi, Yararları ve Yaygınlaştırma Önerileri.
- Akan, D. (2013). *Türk Eğitim Sisteminin Örgüt ve Yönetim Yapısı*, Can, N. (Editör). Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aral, N., Kandır, A.& Yaşar, M. C. (2000). Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Ardıç, Ü. Ü. (2011). *Okul öncesi eğitiminde kalitenin geliştirilmesine ilişkin idareci, öğretmen ve veli görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aygül Yalçın, F.& Yalçın, M. (2020). Okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri: Ağrı ili örneği. *İlköğretim Online*, 17(1), 367-383. doi: 10.17051/ilk online, 2020.
- Gündoğan, A. (2002). Okulöncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar (Denizli ili örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Denizli.
- Haktanır, G. (2007). Okul Öncesi Eğitime Giriş Ankara: Anı Yayıncılık.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*, Second Edition, London. 8.
- Patton M. Q. (2002). “Qualitative Evaluation and Research Methods”, Sage Publication, 3. Edition, London.
- Ramazan, O. (2007) “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Ortam”, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular (Ed. A. Oktay; Unutkan, Ö.), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Şişman, M. *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, Ankara; Pegem Akademi, Yıl: 2010. S. 93-95,175,186,191,210-211.
- Temel, F. *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Eskişehir; Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Okul Öncesi Lisans Programı Yayınları, Yayın No:1841, Yıl: 2009. S. 55.
- Ülküer, N,S. (1985). *Dünya’da ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması*, İstanbul; YA – PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri.

